

บทความที่ : **24**
Article :

การสืบราชสมบัติในกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 1893 - 2310

Royal Succession in Ayutthaya Kingdom,

1350 – 1767 AD

สมเกียรติ วันทะนะ*

Somkiat Wanthana

* ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ [Department of Political Sciences & Public
Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University] ;
E-mail : somkiat.wanthana@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ต้องการตอบคำถามหลักที่ว่า การสืบราชสมบัติของ พระมหากษัตริย์ 34 พระองค์ของกรุงศรีอยุธยา นั้นมีแบบแผนเป็นอย่างไร วิจัย ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง (History of Political Thought) แบบที่พัฒนาขึ้นโดยควินติน สกินเนอร์ (Quentin Skinner) ซึ่งให้ความสำคัญกับ “บริบท” ไม่น้อยกว่า “ตัวบท” ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยคือ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาจำนวน 10 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่าการ สืบราชสมบัติสมัยกรุงศรีอยุธยาขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสองส่วนคือ 1. “ฐานอำนาจ” ของผู้ที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งและ 2. “ความชอบธรรม” ที่จะมารองรับ การขึ้นดำรงตำแหน่งดังกล่าว การวิจัยพบว่าองค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้ไม่มี สูตรสำเร็จที่เคร่งครัดตายตัวแต่ยืดหยุ่นได้ตามกาลและเทศะที่หลากหลาย กล่าว โดยสรุปก็คือ พระมหากษัตริย์ของอยุธยานั้นคือ ผู้มี “อำนาจ” “วาสนา” “บุญญา” และ “บารมี” สูงสุด

คำสำคัญ : การสืบราชสมบัติ; กรุงศรีอยุธยา; ฐานอำนาจ

Abstract

The main purpose of this research is to answer the question that whether there was any pattern of royal succession among 34 kings of Ayutthaya period (1350 – 1767 AD) The research method employed is that of Quentin Skinner’s “ History of Political Thought ” approach which emphasizes the “ context ” of the “ text ” , no less than the “ content ” of the text itself. Main texts used for analysis are 10 versions of royal chronicles of Ayutthaya. The research found out that royal succession of Ayutthaya depended on 2 important components: the “ power bases of the incumbents and the “ legitimacy ” of the successions. Both components, however, were not rigidly fixed but varied according to time and place. In short , the king of Ayutthaya was the one who possessed most “power”, “luck”, “merit”, and “charisma”.

Keywords : Royal Succession; Kingdom of Ayutthaya; Power Base

บทนำ

เมื่อพิจารณาอย่างกว้างที่สุดการวิจัยนี้ต้องการรู้ว่าคุณคิดทางการเมืองไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ.1893 - 2310) เป็นอย่างไร แต่ด้วยการที่เราไม่มีหลักฐานตกทอดมาที่แสดงให้เห็นว่ากรุงศรีอยุธยามีตัวบทหรือหนังสือทางการเมืองที่จะเทียบเคียงได้กับคัมภีร์อรรถศาสตร์ (Arthashastra) ของเกาฏิลยะ (Kautilya) หรือเจ้า (The Prince, 1513) ของมาคิอาเวลลี (Niccolo Maehiavelli, 1469-1527) หรืออำนาจอธิปไตย (On Sovereignty, 1576) ของโบว์แดง (Jean Bodin, 1529-1596) ฯลฯ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าทางที่ดีที่สุดทางหนึ่งในการศึกษาความคิดทางการเมืองไทยสมัยอยุธยา ก็คือ การวิเคราะห์พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาโดยตรงเพราะพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา คือ หลักฐานที่เก็บภาพของชีวิตทางการเมืองของราชอาณาจักรไว้ในคนรุ่นหลังได้รับรู้

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยนี้ครอบคลุมระยะเวลา 417 ปี ที่ราชอาณาจักรอยุธยาดำรงอยู่ (พ.ศ. 1893 - 2310) ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีพระมหากษัตริย์ทรงครองราชสมบัติ 34 พระองค์ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง กรุงศรีอยุธยามีพระมหากษัตริย์ปกครองรวม 34 พระองค์ในระยะเวลา 417 ปีจริง และประการที่สอง พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่าง ๆ ที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยสาระสำคัญแล้วก็คือ “ คำอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของกรุงศรีอยุธยา ” พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาจึงเป็น “ ตัวบท ” (text) ที่สะท้อนให้เห็นถึง “ ความคิด ” หรือ “ ทฤษฎี ” ทางการเมืองไทยสมัยอยุธยาได้อย่างน้อยก็ในบางส่วน

แน่นอนว่า พระราชพงศาวดาร คงไม่สามารถบอกเราเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองได้อย่างครบถ้วนเพราะเนื้อหาบางส่วนของพระราชพงศาวดารส่วนใหญ่ก็ถูกชำระตัดแปลงโดยคนในยุคหลังกรุงศรีอยุธยา ดังนั้นจึงมีส่วนของความคิดของคนในยุคหลังปะปนเข้าไปด้วย แต่ดังที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าในเมื่อเราไม่มี

ตัวบทที่แสดงความคิดทางการเมืองของอยุธยาโดยตรง การวิเคราะห์พระราชพงศาวดารจึงเป็นทางเลือกที่เราต้องทำให้พอใจ ผู้วิจัยมีความเชื่อในเบื้องต้นว่าพระราชพงศาวดารเป็นร่องรอยที่ชี้ให้เห็นว่าการเมืองในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นั้น ผสมผสานกันอยู่อย่างแนบเนียนในพระราชพงศาวดารนั่นเอง ในที่สุดแล้วเราอาจจะพบคำตอบก็ได้ว่า ธรรมเนียมของความคิดทางการเมืองไทยสมัยก่อนนั้น ไม่ต้องการให้มีการถกเถียงเรื่องราวของบ้านเมืองอย่างเปิดเผยต่อสาธารณชน ความรู้และความคิดทางการเมือง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและต้องถ่ายทอดกันเป็นความลับหรือมีรหัสเพื่อสื่อกันในหมู่ชนชั้นนำที่มีศักยภาพจำนวนน้อยเท่านั้น

การตรวจเอกสาร

พลโท ดำเนิน เลขาธิการ เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2529 ว่า ตำแหน่งพระราชโอรสองค์โต หรือตำแหน่ง “กรมพระราชวังบวรสถานมงคล” (วังหน้า) ที่ดูเหมือนจะถูกตั้งขึ้นมาเพื่อให้เป็นรัชทายาทสืบราชสมบัติในสมัยอยุธยานั้นไม่มีความศักดิ์สิทธิ์ในทางปฏิบัติ เพราะในโลกของความเป็นจริง ตำแหน่งพระมหากษัตริย์ของอยุธยาถูกกำหนดด้วย “...ความเห็นแก่ตัวอยากเป็นใหญ่ เมื่อมีกำลังและโอกาสก็ยกกำลังเข้าชิงราชสมบัติต่อกัน” (ดำเนิน เลขาธิการ, 2529 : 41)

งานค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อยุธยาของชาลวิทย์ เกษตรศิริและคณะก็ให้สรุปที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ “ ...การสืบราชสมบัติของอยุธยาที่หาได้มีกฎเกณฑ์แน่นอนไม่ ” (ชาลวิทย์ เกษตรศิริ, 2547:180) และหนึ่งในเหตุผลก็คือ “ ...ในแบบฉบับของอยุธยา การมีพระสนมหลายองค์ในระบบ ‘ผิวเดียวเมียวหลาย’ เกิดปัญหาการแย่งชิงอำนาจในหมู่พระโอรส (และธิดา) ขึ้นเป็นประจำ...”(ชาลวิทย์ เกษตรศิริ, 2547 : 211)

ในรอบสิบปีที่ผ่านมา มีหนังสืออย่างน้อยอีก 3 เล่มที่พยายามขบปัญหาการสืบราชสมบัติของกษัตริย์อยุธยา นั่นคือ **กบฏกรุงศรีอยุธยา** (2551) ของผู้ใช้นามปากกาว่า จิตรสิงห์ ปิยะชาติ **ผลัดแผ่นดินกรุงศรี** (2553) ของ ดร.พรรณิ เกษมกล และ **เรื่องเล่าและตำนานอยุธยา อาณาจักรสยามสมัยรุ่งเรือง** (2560)

ของผู้ใช้นามปากกาว่า วัฒนา ภาคสถาพร หนังสือทั้งสามเล่ม แม้จะไม่อ้างตนว่าเป็นผลงานการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ตามมาตรฐานทางวิชาการในระดับมหาวิทยาลัยแต่ผู้เขียนทุกคนอ้างว่างานของตนมีหลักฐานยืนยันหนักแน่น และพยายามสื่อสารกับคนทั่วไปให้เข้าใจได้ง่ายกว่าผลงานของนักวิชาการทั้งหลาย อย่างไรก็ตามหนังสือทั้งสามเล่มในแนวสารคดีเชิงประวัติศาสตร์นี้ ก็มีข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือความไม่มั่นคงของกษัตริย์ราชบัลลังก์หรือแบบแผนใด ๆ ที่แน่ชัดในการสืบราชสมบัติ ทำให้ประวัติศาสตร์ของอยุธยาเต็มไปด้วยการแย่งชิงราชบัลลังก์ของผู้ที่มีอำนาจและเห็นว่าตนมีสิทธิ (จิตรสิงห์ ปิยะชาติ, 2551 : 248; พรรณี เกษกมล, 2553 : 252 ; วัฒนา ภาคสถาพร, 2560 : 342 และ 363)

หนังสือของนักประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยก็ดูเหมือนจะบรรลุดังข้อสรุปที่ไม่แตกต่างกันนัก หนังสือ **สถาบันกษัตริย์ในกษัตริย์ราชบัลลังก์** (2555) ของวรพร ภู่งศ์พันธ์ พบว่า “ ...การละเมิดกษัตริย์ราชบัลลังก์ให้เห็นได้ตลอดสมัยอยุธยา ” (วรพร ภู่งศ์พันธ์, 2555 : 152) และหนังสือ **อยุธยา : จากสังคมเมืองท่านานาชาติสู่มรดกโลก** (2559) ของ กำพล จำปาพันธ์ ก็สรุปว่าการครองราชสมบัตินั้น “ มักตกเป็นของบุคคลที่มีอำนาจการเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งอาจเป็นพระราชโอรส พระราชอนุชาหรือแม้กระทั่งขุนนางก็ได้ แต่หากผู้ที่ไม่มีความสูงส่งได้ขึ้นครองราชย์ ก็มักอยู่ในราชบัลลังก์ได้ไม่นานนัก และท้ายที่สุดก็ถูกผู้มีอำนาจมากกว่าปราบดาภิเษกยึดอำนาจขึ้นครองราชย์แทน ” (กำพล จำปาพันธ์, 2559:112-113)

ล่าสุดหนังสือ **A History of Ayutthaya : Siam in the Early Modern World.** (2017) ของ Chris Baker และ Pasuk Phongpaichit ก็ลงความเห็นว่า ในทางปฏิบัติการสืบราชสมบัติในกรุงศรีอยุธยา ชัดเจนที่ใครมีกำลังไพร่พลเข้มแข็งกว่ากัน (Baker and Pasuk , 2017 : 111)

กล่าวโดยสรุปการตรวจเอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวการสืบราชสมบัติสมัยอยุธยาในรอบยี่สิบปีที่ผ่านมาให้ข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือไม่มีแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ที่ตายตัวว่าการสืบราชสมบัติควรเป็นไปอย่างไร การเสด็จขึ้นครองราชสมบัติของพระมหากษัตริย์ทั้ง 34 พระองค์ของกรุงศรีอยุธยาจึงอธิบายสั้น ๆ เพียงว่าเพราะขณะขึ้นครองราชย์นั้นพระองค์ทรงมี “ อำนาจมาก

ที่สุด ” แต่ระยะเวลาในการครองตำแหน่งจะสิ้นสุดลงเมื่อใดก็หาไม่หลักประกันใด ๆ ที่ชัดเจนไม่ “ อำนาจ ” ซึ่งเป็นตัวชี้ขาดความสำเร็จในการครองราชสมบัตินี้ คืออะไร จึงยังคงเป็นคำถามเพื่อรอคำตอบจากการวิจัยอยู่ตลอดเวลา

วิธีวิจัย

วิธีวิจัยที่ใช้ในที่นี้คือวิธีศึกษาประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง (History of Political Thought) ของควินติน สกินเนอร์ (Quentin Skinner , 1940 – ปัจจุบัน) แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ซึ่งให้ความสำคัญกับ “บริบท” (content) มากพอ ๆ กันหรือมากกว่า “เนื้อหา” (context) ของ “ตัวบทชั้นครู” (classic text) เองเสียอีก กล่าวได้อย่างสั้น ๆ ว่าสกินเนอร์มุ่งค้นหา “เบ้าหลอมทางภูมิปัญญาและสังคมโดยรวม ๆ” (the more general social and intellectual matrix) ที่หล่อหลอมและให้กำเนิดแก่ตัวบทที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย โดยวิธีนี้ สกินเนอร์พบว่าเราจะเข้าใจผลงานอันยิ่งใหญ่ของมาคิอาเวลลี (Machiavelli) อีราสมุส (Erasmus) มอร์ (More) ลูเธอร์ (Luther) และคาลวิน (Calvin) ไม่ได้ อย่างลึกซึ้งเลย ถ้าเราไม่เข้าใจกระบวนการก่อตัวของสถาบันซึ่งต่อมาเรา เรียกว่า “รัฐ” (the state) ซึ่งเป็นเบ้าหลอมทางภูมิปัญญาของยุโรปตะวันตกในศตวรรษที่ 15 และ 16 (Skinner, 1978a :ix – x) ผู้วิจัยนำวิธีการของสกินเนอร์มาใช้พิจารณาความคิดของการเมืองไทยสมัยอยุธยา โดยใช้พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาเป็น “ตัวบท” เพื่อสืบสาวให้ไปถึงว่า “บริบท” ที่อยู่เบื้องหลังการสืบราชสมบัติของกษัตริย์ทั้ง 34 พระองค์ของอยุธยานั้นคืออะไร

หนังสือหรือ “ตัวบท” ที่เรียกว่า พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ที่นำมาใช้ศึกษาในที่นี้มี 10 ฉบับ คือ

1) “ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์” เป็นพระราชพงศาวดารย่อ กล่าวถึงเหตุการณ์ตั้งแต่สถาปนาพระพุทธเจ้าพระแสงเชิง พ.ศ. 1867 จนถึง พ.ศ. 2147 ซึ่งตรงกับรัชกาลสมเด็จพระนเรศวร พระราชพงศาวดารนี้ถูกเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 2223 ตรงกับรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์ และมีชื่อเสียงในเรื่องความแม่นยำของข้อมูลมากกว่าฉบับอื่นใดทั้งหมด

2) “ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) ” เป็นพระราชพงศาวดารฉบับความพิสดาร ชำระขึ้นในปี พ.ศ. 2338 ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่ พ.ศ. 1893 ถึง พ.ศ. 2310

3) “ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ ” คาดว่าสมเด็จพระพนรัตน์แห่งวัดพระเชตุพนแต่งขึ้นในราว พ.ศ. 2340 มีเนื้อความครอบคลุมตั้งแต่เริ่มสร้างกรุงศรีอยุธยาจนถึง พ.ศ. 2335 พระราชพงศาวดารฉบับนี้ ยังคงถูกเรียกขานด้วยชื่อต่าง ๆ อีก 3 ชื่อ คือ พระราชพงศาวดารฉบับพิมพ์สองเล่ม พระราชพงศาวดารฉบับหมอบรัดเลและพระราชพงศาวดารฉบับสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส

4) “ พระราชพงศาวดารกรุงสยามจากต้นฉบับของบริติชมิวเซียม กรุงลอนดอน ” มีเพื่อความตั้งต่อก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยาจนจบลงที่การเสด็จขึ้นครองราชสมบัติของรัชกาลที่ 1 ต้นฉบับได้รับการชำระโดยกรมพระราชวังบวร ฯ (ซึ่งต่อมาเป็นรัชกาลที่ 2) ในปีพ.ศ. 2350 ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช ประสานงานให้ถ่ายไมโครฟิล์มให้กรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ.2501

5) “ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาต)” กล่าวถึงเหตุการณ์ตั้งแต่สร้างกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระเชษฐาธิราช (พระเจ้าท้ายสระ)

6) “ พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา ” กล่าวถึง เนื้อความตั้งแต่ พ.ศ. 1893 จนจบความในปี พ.ศ. 2333 ต้นฉบับที่เป็นสมุดไทย มีลายพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แกะไขข้อความปรากฏอยู่จึงเรียกกันว่า ฉบับพระราชหัตถเลขา

7) “ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับเยเรเมียส ฟาน ฟลิต ” เป็นหนังสือที่เยเรเมียส ฟาน ฟลิต (Jeremias van Vliet) ผู้จัดการสถานีการค้าของฮอลันดาในอยุธยาเขียนขึ้นเป็นภาษาดัตช์เมื่อ ค.ศ.1640 (พ.ศ. 2183 ตรงกับรัชสมัยพระเจ้าปราสาททอง) กล่าวถึงเนื้อความตั้งต่อก่อนตั้งกรุงศรีอยุธยาจนจบลง ในสมัยพระเจ้าปราสาททอง

8) “ พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ภาษามคธ ” เป็นพงศาวดารย่อ แต่งโดย

สมเด็จพระพนรัตน์ (พ.ศ. 2277 - 2325) วัดพระเชตุพน มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่พระเจ้าอู่ทองเสด็จขึ้นครองราชสมบัติจนถึงกรุงศรีอยุธยาพิณาศในปี พ.ศ. 2310 (พระพนรัตน์ , 2550 : 1 - 6)

9) “ สังคีตยวงค์ : ปริเฉท 7 ว่าด้วยทสรราชวงศ์กรุงศรีอยุธยา ” เป็นพงศาวดารย่อ แต่งโดยสมเด็จพระวันรัตน์ วัดพระเชตุพนในรัชกาลที่ 1 เป็นภาษามคธ เมื่อพ.ศ. 2332 (พระวันรัตน์ , 2521: 23) กล่าวถึงเนื้อความตั้งแต่ พ.ศ. 1892 ถึง พ.ศ.2310

10) “ เทตนาจุลยุทธการวงศ์ ” เป็นพงศาวดารย่อกล่าวความตั้งแต่ก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรมศิลปากร สันนิษฐานว่า คงจะเรียบเรียงขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ศิลปากร ,2554 ; (5))

ผลของการวิจัย

ผลของการวิจัยพบว่า พระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์สมบัติในกรุงศรีอยุธยาจำนวนทั้งสิ้น 34 พระองค์นั้นมีถึง 18 พระองค์หรือกว่าครึ่งที่มีได้เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติโดยวิธีการปกติ คือ ได้รับตำแหน่งตามการมอบหมายของพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อน ในทางกลับกันพระมหากษัตริย์ส่วนใหญ่ต้องใช้กำลังหรืออำนาจบีบบังคับในการขึ้นดำรงตำแหน่ง ตารางที่ 1 เป็นพระนามของพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยาทั้ง 34 พระองค์ และ ตารางที่ 2 เป็นกรณีของพระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยาที่ครองราชย์ด้วยวิธีใช้กำลังบังคับ

ตารางที่ 1 : พระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา

ลำดับที่	พระนาม	ระยะเวลาครองราชย์ (พุทธศักราช)
1	ราชวงศ์อู่ทอง (ละโว้,ลพบุรี) พระรามาริบัติที่ 1 (อู่ทอง)	1.1893 - 1912
2.	พระรามศวร	2.1912 - 1913
3.	ราชวงศ์สุพรรณบุรี (สุพรรณภูมิ) พระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว)	3. 1913 - 1931

4.	พระเจ้าทองทัน	4.1931
	ราชวงศ์อุทอง	
(2)	พระรามศวร (ครั้งที่2)	(2) 1931-1938
5.	พระรามราชาธิราช	5. 1938 - 1952
	ราชวงศ์สุพรรณบุรี	
6.	พระอินทราชาธิราช	6. 1952 - 1967
7.	พระรามราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา)	7. 1967 - 1991
8.	พระบรมไตรโลกนาถ	8. 1991 - 2031
9.	พระบรมราชาธิราชที่ 3	9. 2031 - 2034
10.	พระรามาริบัติที่ 2	10. 2034 - 2072
11.	พระบรมราชาหน่อพุทธางกูร	11.2072 - 2076
12.	พระรฎฐาธิราชกุมาร	12.2076 - 2077
13.	พระไชยราชาธิราช	13.2077 - 2090
14.	พระยอดฟ้า	14.2090 - 2091
15.	ขุนวรวงศาธิราช	15. 2091
16.	พระมหาจักรพรรดิ	16. 2091 - 2111
17.	พระมหินทราธิราช	17. 2011 - 2112
	ราชวงศ์สุโขทัย	
18.	พระมหาธรรมราชา	18. 2112 - 2133
19.	พระนเรศวร	19. 2133 - 2148
20.	พระเอกาทศรถ	20. 2148 - 2153
21.	พระศรีเสาวภาคย์	21. 2153 - 2154
22.	พระเจ้าทรงธรรม	22. 2154 - 2171
23.	พระเชษฐาธิราช	23. 2171 - 2172
24.	พระอาทิตย์วงศ์	24. 2172
	ราชวงศ์ปราสาททอง	
25.	พระเจ้าปราสาททอง	25. 2172 - 2199
26.	เจ้าฟ้าไชย	26. 2199
27.	พระศรีสุธรรมราชา	27. 2199
28.	พระนารายณ์	28. 2199 - 2231
	ราชวงศ์บ้านพลูหลวง	
29.	พระเพทราชา	29. 2231 - 2246
30.	พระเจ้าเสือ	30. 2246 - 2252

31.	พระเจ้าท้ายสระ	31. 2252 - 2275
32.	พระเจ้าบรมโกศ	32. 2275 - 2301
33.	พระเจ้าอู่ทอง (ขุนหลวงหาวัด)	33. 2301
34.	พระเจ้าเอกทัศ	34. 2301 - 2310

ที่มา : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ , 2547 : 178 – 207 , กำพล จำปาพันธ์ , 2559 : 113

ตารางที่ 2 : กรณีการสืบราชสมบัติกรุงศรีอยุธยาที่ใช้กำลังบังคับ

กรณีที่	ลำดับ กษัตริย์	พระนาม	พ.ศ.
1.	3	ขุนหลวงพะงั่ว	1913
2.	2	พระรามศวร (ครั้งที่2)	1931
3.	6	พระอินทราชาธิราช	1952
4.	7	เจ้าสามพระยา	1967
5.	13	พระไชยราชาธิราช	2077
6.	15	ขุนวรวงศาธิราช	2091
7.	16	พระมหาจักรพรรดิ	2091
8.	18	พระมหาธรรมราชา	2112
9.	22	พระเจ้าทรงธรรม	2154
10.	24	พระอาทิตย์วงศ์	2172
11.	25	เจ้าปราสาททอง	2172
12.	27	พระศรีสุธรรมราชา	2199
13.	28	พระนารายณ์	2199
14.	29	พระเพทราชา	2231
15.	30	พระเจ้าเสือ	2246
16.	32	พระเจ้าบรมโกศ	2275
17.	33	พระเจ้าอู่ทอง	2301
18.	34	พระเจ้าเอกทัศ	2301

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า พระมหากษัตริย์กรุงศรีอยุธยา 18 พระองค์หรือราวครึ่งหนึ่งเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ มิได้เป็นไปตามราชประเพณีตามปกติ คำว่า “ ราชประเพณีตามปกติ “ ในที่นี้ผู้วิจัย หมายถึง การที่

พระมหากษัตริย์เสด็จขึ้นครองราชตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อน

ตามประเพณีการปกครองของสังคมมนุษย์ส่วนใหญ่ในโลก การสืบทอดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินสมบัติของครัวเรือนมักจะถูกทอดจากผู้เป็นพ่อไปสู่ลูกชายคนโต หรือถ้าไม่มีบุตรก็อาจตกทอดสู่ลูกน้องชาย โดยปกติแล้วอำนาจการปกครองทรัพย์สินรวมทั้งผู้คนอันเป็นข่าวไพรบวราจะไม่ตกทอดผ่านทางลูกสาวเพราะถือว่าลูกสาวจะออกเรือนไปอยู่กับสามี ดังนั้นอนุমানตามหลักการทั่วไปอันนี้ได้ว่า ถ้าเป็นไปตามราชประเพณีตามปกติ ผู้ที่สมควรจะเป็นผู้สืบราชบัลลังก์ก็ควรจะเป็นบุคคลที่พระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์อยู่ในขณะนั้น ๆ ทรงเลือกสรรหรือสถาปนาไว้ในตำแหน่งที่ถือว่าเป็นองค์รัชทายาท เช่น มหาอุปราช และโดยปกติพระมหากษัตริย์ก็น่าจะทรงสถาปนาพระราชโอรสพระองค์โต (ถ้ามีพระราชโอรสหลายพระองค์) ไว้ในตำแหน่งดังกล่าว การสืบราชสมบัติของพระราเมศวรเมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต จึงเป็นการเริ่มต้นของการสืบราชสมบัติตามราชประเพณีอันเป็นปกติ เพราะไม่มีการใช้กำลังบังคับ (coercive power) หรือข่มขู่ว่าจะใช้กำลังบังคับ เราอาจอนุমানได้ต่อไปอีกว่า ในกรณีที่พระมหากษัตริย์เสด็จสวรรคตโดยมิได้สถาปนารัชทายาทเอาไว้อย่างเป็นทางการ แต่ที่ประชุมพระราชวงศ์และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของบ้านเมืองลงมติเลือกบุคคลใดขึ้นสืบราชสมบัติโดยพร้อมใจกัน ก็ยังถือว่าเป็นการสืบราชสมบัติตามราชประเพณีอันเป็นไปโดย “ ปกติ ” นั่นคือยังบรรลุความเห็นพ้องต้องกันได้โดยมิต้องใช้กำลังเข้าบังคับ

แต่ในกรณีการสืบราชสมบัติทั้ง 18 กรณีในตารางที่ 2 นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็น “ กรณียกเว้น ” (exception) หรือ “ กรณีพิเศษ ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงธาตุแท้หรือแก่นของความผิดทางการเมืองไทยโบราณ (ซึ่งอาจจะดำรงอยู่แม้กระทั่งถึงปัจจุบันในระดับหนึ่ง ?) อย่างแท้จริง นั่นคือ ผู้ปกครองประเทศจะต้องเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริง

คาร์ล ชมิทต์ (Carl Schmitt , 1888 - 1985) นักทฤษฎีทางกฎหมายและการเมืองคนสำคัญชาวเยอรมัน เคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “ กรณียกเว้น “ หรือ “ กรณีพิเศษ ” นี้เองจะเปิดเผยให้เราเข้าใจธาตุแท้ของการเมืองของประเทศใดประเทศหนึ่งในยุคสมัยใดสมัยหนึ่งได้ดีกว่าการใช้อำนาจปกครองตามปกติ ชมิทต์

กล่าวประโยคที่นักวิชาการรุ่นหลังชอบอ้างอิงกันอยู่บ่อย ๆ ว่า “ผู้มีอำนาจสูงสุดคือผู้กำหนดกรณีพิเศษ” (“Sovereign is he who decides on the exception.”) (Schmitt, 2005 : 5) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเขาคือผู้ที่มีความสามารถจะกระทำการใด ๆ ก็ได้ในขณะที่ระบบกฎหมายหรือกฎกติกาของบ้านเมืองเป็นอัมพาตไปแล้ว (Schmitt , 2005:11)

การวิเคราะห์กรณีการสืบราชสมบัติโดยใช้กำลังบังคับด้วยแนวความคิดเรื่อง “กรณียกเว้น” ของคาร์ล ชมิตต์ จึงน่าจะทำให้เราได้พบแง่มุมใหม่ ๆ เกี่ยวกับความคิดทางการเมืองไทยสมัยอยุธยาได้ดีขึ้น

หลังจากที่ได้วิเคราะห์กรณีการสืบราชสมบัติที่ใช้กำลังบังคับทั้ง 18 กรณีอย่างละเอียดแล้วผู้วิจัยพบคำตอบเบื้องต้นประการหนึ่งว่า พระมหากษัตริย์ที่ถูกถอดออกจากตำแหน่งส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดมีพระชนมายุต่ำกว่า 30 พรรษา และเกือบทั้งหมด(ยกเว้นพระนารายณ์เพียงพระองค์เดียว)ของกษัตริย์ที่ได้ราชสมบัติโดยใช้กำลังบังคับและทรงปกครองได้ต่อเนื่องล้วนมีพระชนมายุมากกว่า 30 พรรษาขึ้นไปทั้งสิ้น ผลการวิจัยที่กล่าวนี้ได้จากตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 : เปรียบเทียบพระชนมายุของกษัตริย์ที่ถูกถอดกับกษัตริย์ที่ครองราชย์แทน (วีรวลัย งามสันติกุล , 2560 ; พระพนรัตน์ , 2550)

กรณีที่	กษัตริย์ที่ถูกถอด (พระชนมายุ)	กษัตริย์ที่ครองราชย์แทน (พระชนมายุ)
1.	รามศวร (30)	ขุนหลวงพะงั่ว (63)
2.	ทองลัน (17)	รามศวร (48)
3.	รามราชา (24)	อินทราชา (70)
4.	เจ้าอ้ายพระยา () เจ้าอี๋พระยา ()	เจ้าสามพระยา (35)
5.	รัฐธาธิราช (5)	ไชยราชาธิราช (35)
6.	ยอดฟ้า (10)	วรวงศาธิราช ()
7.	วรวงศาธิราช ()	จักรพรรดิ (42)
8.	มหินท์ (27)	มหาธรรมราชา (54)
9.	ศรีเสาวภาคย์ ()	ทรงธรรม (36)
10.	เชษฐาธิราช (15)	อาทิตย์วงศ์ (9 หรือ 10)
11.	อาทิตย์วงศ์ (9 หรือ 10)	ปราสาททอง (30 หรือ 50)

12.	เจ้าฟ้าไชย ()	ศรีสุธรรมราชา (50)
13.	ศรีสุธรรมราชา (50)	นารายณ์ (25)
14.	อภัยทศ ()	เพ็ชรราชา (60)
15.	เจ้าพระขวัญ (13)	เสื่อ (40)
16.	เจ้าฟ้าอภัย () เจ้าฟ้าปรเมศร ()	บรมโกศ (50)
17.	สุนทรเทพ () เสพภักดี () จิตรสุนทร ()	อุทุมพร (30)
18.	อุทุมพร (30)	เอกทัศ (> 30)

กรณีที่ 1 ขุนหลวงพะงั่ว เมื่อพระเจ้าอู่ทองเสด็จสวรรคตและพระราชโอรสคือพระราเมศวร(พระชนม์ 30 พรรษา) ก็ขึ้นครองราชสมบัติได้ไม่นานขุนหลวงพะงั่ว (พระชนม์ 60 พรรษา) ซึ่งเป็นพระเจ้าลุงและครองเมืองสุพรรณบุรีก็เสด็จเข้าไปยังกรุงศรีอยุธยาแล้วขึ้นครองราชสมบัติโดยให้พระราเมศวรเสด็จกลับไปครองราชสมบัติเมืองลพบุรีตามเดิม (ศิลาจารึก, 2559 : 390) พระราชพงศาวดารความพิสดารฉบับอื่น ๆ ที่เป็นภาษาไทยส่วนใหญ่กล่าวถึงเหตุการณ์ในพ.ศ. 1913 นี้สั้น ๆ โดยเลี่ยงที่จะใช้คำว่าแย่งหรือชิงราชสมบัติระหว่างลุงกับหลาน (ศิลาจารึก , 2559 : 43 ; พระพนรัตน์, 2515 : 4 ; ศิลาจารึก, 2537 : 12 ; ศิลาจารึก, 2504 ก : 4 ; ศิลาจารึก, 2558 : 95)แต่พระราชพงศาวดารที่เขียนโดย ฟาน ฟลิต วิจารณ์พระราเมศวรอย่างรุนแรงว่า “...พระองค์ทรงพระปัญญาน้อยพระราชจริยวัตรไม่ตั้งงาม...หาได้นำพาต่อสวัสดิภาพของ ราชอาณาจักรและความสุขสงบของอาณาประชาราษฎร์ไม่...นี่แหละเป็นเหตุผลที่พระองค์...ต้องถูกพระปิตุลาถอดเอาออกเสียจากตำแหน่ง...” (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 27)สมเด็จพระนพรัตน์ก็ทำนองเดียวกันคือระบุดตรงไปตรงมาว่า “...พระเจ้าลุงชื่อว่าพุมหานายก(คือขุนหลวงพะงั่ว) ซึ่งเอาราชสมบัติได้แล้วขับไล่พระเจ้ารามเศวรนั้นให้ไปเสียจากพระนคร”(พระพนรัตน์, 2550 :27) และใน**สังคิตยวงศ์**ที่ระบุว่า “...ครั้งนั้นพระมาตุลพระนามว่าคุณลุมพุง ได้แย่งเอาราชสมบัติได้แล้วขับพระราเมศวรเสีย” (พระวันรัตน์ , 2521 : 375)

กรณีที่ 2 พระราเมศวร ครั้งที่ 2 เมื่อขุนหลวงพะงั่วสวรรคต พระราชโอรสคือพระเจ้าทองลันเสด็จขึ้นครองราชสมบัติได้เพียง 7 วันก็ถูกพระราเมศวรพิ

ขาดเสีย พระเจ้าทองล้านขณะนั้นมีพระชนมายุเพียง 17 พรรษาเทียบกับพระรามนครซึ่งมีพระชนมายุ 48 พรรษาเมื่อได้ราชสมบัติครั้งที่ 2

กรณีที่ 3 พระอินทรราชาธิราช พระรามราชาทรงพิโรธแก่ " เจ้าเสนาบดี " และพยายามจับกุมเจ้าเสนาบดีแต่เจ้าเสนาบดีหนีไปเชิญสมเด็จพระอินทรราชาจากเมืองสุพรรณบุรีกลับไปปล้นกรุงศรีอยุธยาได้พระอินทรราชาทรงตั้งสุพรรณบุรีขึ้นของราชสมบัติเมื่อมีพระชนมายุถึง 70 พรรษา ทรงสามารถถอดพระรามราชาแห่งราชวงศ์อู่ทองซึ่งขณะนั้นทรงมีพระชนมายุเพียง 24 พรรษา หลังจากครองราชสมบัติ ได้เพียง 3 ปี ทั้งฟันพลีต และสมเด็จพระพนรัตน์ระบุตรงกันว่า พระอินทรราชานั้นทรงเป็นพระเจ้าลูกพี่ลูกน้อง (พระมาตุลา) ของพระรามราชาและเมื่อชิงราชสมบัติได้ก็ทรงสำเร็จโทษพระรามราชาเสีย (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 29) ในขณะที่พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับความพิสดารอื่น ๆ รวมทั้งฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ด้วยล้วนแล้วแต่กล่าวว่าพระอินทรราชาให้สมเด็จพระอารามไปกินเมืองปะทาจาม (ศิลปากร, 2515 : 9 ; ศิลปากร, 2537 : 15 ; ศิลปากร, 2558 : 99 ; ศิลปากร, 2559 : 50)

กรณีที่ 4 เจ้าสามพระยา เมื่อพระอินทรราชาธิราชเสด็จสวรรคต พ.ศ. 1967 พระราชโอรสองค์โต คือ เจ้าอ้ายพระยาซึ่งครองเมืองสุพรรณบุรีกับพระราชโอรสองค์รอง คือ เจ้ายี่พระยาซึ่งครองเมืองแพรกศรีราชา (หรือเมืองสวรรคคในจังหวัดชัยนาท) ได้สู้รบชิงราชสมบัติกันจนสิ้นพระชนม์ลงทั้งคู่ ราชสมบัติจึงตกแก่พระโอรสองค์ที่สามที่ทรงพระนามว่า เจ้าสามพระยาซึ่งขณะนั้นครองเมืองชัยนาท (อยู่ในจังหวัดพิษณุโลก) (พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, 2553: 67 - 71)

กรณีที่ 5 พระไชยราชาธิราช ปีพ.ศ. 2076 พระบรมราชาหน่อพุทธางกูรสวรรคตด้วยอหิวาตกโรค พระราชโอรสได้เสวยราชสมบัติต่อมา (พระพนรัตน์ , 2550 : 35) พระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ฯ เขียนไว้สั้น ๆ ว่า พ.ศ. 2077 " พระราชกุมารท่านนั้นเป็นเหตุจึงได้ราชสมบัติแก่พระไชยราชาธิราชเจ้า " คำว่า " เป็นเหตุ " ในที่นี้หมายความว่า พระรัฐธำมณีราชกุมารนั้นเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ เมื่อมีพระชนมายุเพียง 5 พรรษา จึงถูกพระไชยราชาธิราช พระญาติต่าง ๆ ของพระองค์ซึ่งมีพระชนม์ 35 พรรษา ปลงพระชนม์หลังจากเสวยราชสมบัติได้ไม่ถึง 5 เดือน (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 43)

กรณีที่ 6 ขุนวรวงศาธิราช พระไชยราชาธิราชสวรรคตเมื่อพ.ศ. 2090 พระราชโอรสคือ พระยอดฟ้าซึ่งขณะนั้นมีพระชนม์เพียง 10 หรือ 11 ปี ได้ครองราชสมบัติได้ไม่นานก็ถูกแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ผู้เป็นพระราชมารดาคบคิดกับขุนวรวงศาธิราชนำไปประหารชีวิต พระราชพงศาวดารฉบับ ฟาน พลิตและฉบับภาษามคธ กล่าวตรงกันว่า ขุนวรวงศาธิราชอยู่ในราชสมบัติได้ 40 วัน (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 43; พระพนรัตน์ , 2550 : 35) แต่ไม่มีหลักฐานขึ้นไต่ระบุว่าเมื่อครองราชสมบัติทรงมีพระชนมายุเท่าใด

กรณีที่ 7 พระมหาจักรพรรดิ บุคคลที่เป็นกำลังสำคัญในการโค่นอำนาจขุนวรวงศาธิราช ในพ.ศ. 2091 คือ ขุนพิเรนทรเทพ " ผู้เป็นราชวงศ์ " (ศิลปากร , 2554 : 102) ร่วมกับขุนอินทรเทพ หมื่นราชเสนหา หลวงศรียศบ้านลานตากฟ้า เมื่อสำเร็จแล้วคนทั้ง 4 จึงถวายราชสมบัติให้พระเจียรราชาผู้เป็นพระราชภาคิไนยของพระไชยราชาธิราชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติทรงพระนามว่าพระมหาจักรพรรดิมีพระชนม์ 42 พรรษา พระมหาจักรพรรดิทรงตั้งให้ขุนพิเรนทรเทพเป็นพระมหาธรรมราชาครองเมืองพิษณุโลก(พระพนรัตน์ , 2550 : 35) พร้อมทั้งพระราชทานพระราชบุตรตรีให้อภิเษกด้วย (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 47)

กรณีที่ 8 พระมหาธรรมราชา พระมหินทราธิราชพระราชโอรสสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติพ.ศ 2011 ขณะที่มีพระชนม์ 27 พรรษา พ.ศ. 2012 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าพระเจ้ากรุงหงสาวดีจึงทรงแต่งตั้งให้ " พระมหาธรรมราชา " ผู้เป็นเจ้าของเมืองพิษณุโลกผู้มีความรักดีอ่อนน้อมต่อพระองค์ให้ครองกรุงศรีอยุธยา... ” (พระพนรัตน์ , 2550 : 37) เมื่อพระเจ้าหงสาวดีให้แต่งการพระราชพิธีราชาภิเษกสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้าเสด็จเครื่องเสวยสมบัติผ่านพิภพในกรุงศรีอยุธยานั้นพระมหาธรรมราชาทรงมีพระชันษาได้ 54 พรรษา (ศิลปากร, 2537 : 31 ; ศิลปากร, 2558 : 171 ; ศิลปากร, 2559 : 129) สรุปก็คือ พระมหาธรรมราชาเสด็จขึ้นครองราชสมบัติด้วยพระราชอำนาจของกษัตริย์พม่าซึ่งเป็นผู้ชนะศึก การขึ้นครองราชสมบัตินี้จึงเป็น “ กรณีพิเศษ ” หรือ “ กรณียกเว้น ”

กรณีที่ 9 พระเจ้าทรงธรรม สมเด็จพระเอกาทศธรรมมีพระราชโอรส 2 พระองค์ คือเจ้าฟ้าสุทัศน์และเจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ ในปลายรัชกาลเจ้าฟ้าสุทัศน์ซึ่ง

เป็นพระมหากษัตริย์เสวยยาพิช สิ้นพระชนม์เพราะถูกพระราชบิดาระงับว่าเป็นกบฏ เจ้าฟ้าศรีเสาวภาคย์ ซึ่งทรงประจวบพระยอดเสวยพระเนตรข้างหนึ่งจึงเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติเมื่อสมเด็จพระเอกาทศรถเสด็จสวรรคต พระศรีศิลป์ซึ่งนักประวัติศาสตร์สันนิษฐานกันว่าทรงเป็นพระโอรสของสมเด็จพระเอกาทศรถที่เกิดจากพระสนม (ชาลววิทย์ เกษตรศิริ. 2547 : 195 ; กำพล จำปาพันธ์, 2559 : 128) ขณะนั้นบวชอยู่วัดระฆังจนได้ฐานันดรเป็นพระพิมลธรรมและ " มีศิษย์โยมมาก " จึงยกพลเข้าจับกุมพระศรีเสาวภาคย์ไปสำเร็จโทษ พระศรีศิลป์เสด็จขึ้นครองราชสมบัติทรงพระนามว่าพระเจ้าทรงธรรมหรือที่ฟาน ฟลิตระบุว่าชื่อ " พระอินทราชา " พระชนมายุ 36 พรรษา เสวยราชย์อยู่ 19 ปี (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 80)

กรณีที่ 10 พระอาทิตย์วงศ์ พระเจ้าทรงธรรมทรงมีพระราชโอรส 2 พระองค์ คือ พระเชษฐาธิราชและพระอาทิตย์วงศ์ เมื่อพระเจ้าทรงธรรมเสด็จสวรรคต พระเชษฐาธิราชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเมื่อพระชนม์ 15 พรรษา 8 เดือน ต่อมาก็ถูกออกญา کالاโหมปลงพระชนม์ เหล่าขุนนางเห็นชอบให้พระอาทิตย์วงศ์ขึ้นครองราชสมบัติเมื่อพระชนม์ได้ 10 พรรษา ทั้งนี้โดยมีออกญา کالاโหมเป็นผู้พิทักษ์และผู้สำเร็จราชการตามคำวิงวอนของเหล่าขุนนาง (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 83 - 84)

กรณีที่ 11 พระเจ้าปราสาททอง พระอาทิตย์วงศ์ทรงครองราชย์ได้เพียง 38 วัน เหล่าขุนนางก็ " เคียดแค้น " จนออกญา کالاโหมต้องยินยอมให้เอาพระอาทิตย์วงศ์ไปประหาร ฟาน ฟลิต ซึ่งเขียนพระราชพงศาวดารขึ้นในปี พ.ศ. 2183 ระบุว่า ออกญา کالاโหมซึ่งขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าปราสาททองในปี พ.ศ. 2172 นั้นหาใช่ขุนนางธรรมดา ๆ ตามที่ระบุในพระราชพงศาวดารฉบับอื่น ๆ ไม่แต่ทรงเป็นพระญาติสนิทกับพระเจ้าทรงธรรม เพราะพระราชชนนีของพระเจ้าทรงธรรมนั้น เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับพระราชบิดาของพระเจ้าปราสาททอง (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 86)

กรณีที่ 12 พระศรีสุธรรมราชา เมื่อพระเจ้าปราสาททองทรงพระประชวรหนักทรงมอบราชสมบัติให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าไชยเมื่อ พ.ศ. 2199 พระนารายณ์ราชกุมาร พระราชโอรสของพระเจ้าปราสาททองต่างพระชนม์กับเจ้า

ฟ้าไชยทรงสมคบกับพระศรีธรรมราชาผู้เป็นพระเจ้าอา ยกพลเข้าจับกุมเอาเจ้าฟ้าไชยไปสำเร็จโทษและสนับสนุนให้พระศรีธรรมราชาครองราชย์ต่อมา

กรณีที่ 13 พระนารายณ์ พระศรีธรรมราชาพระชนมายุ 50 พรรษา ครองราชสมบัติได้เพียง 2 เดือนเศษ ทรงมีพระทัยเสนาหาพระราชกัลยาณีซึ่งเป็นพระขนิษฐาของพระนารายณ์ จึงถูกพระนารายณ์พาไปล่พลเข้าไปจับกุมไปสำเร็จโทษที่วัดโคกพระยาตามราชประเพณี

กรณีที่ 14 พระเพทราชา สมเด็จพระนารายณ์ครองราชสมบัติถึง 32 ปี เมื่อทรงประชวรหนักที่พระตำหนักสุทธาสวรรค์ เมืองลพบุรี พ.ศ. 2231 พระเพทราชาและขุนหลวงสรศักดิ์กุมตัวพระปีย์ซึ่งเป็นพระโอรสบุญธรรมของพระนารายณ์ และเจ้าฟ้าอภัยทศซึ่งเสด็จอยู่ ณ พระราชวังบวรสถานพิมุขไปสำเร็จโทษ แล้วพระเพทราชาได้ครองราชสมบัติเมื่อพระนารายณ์เสด็จสวรรคตในเวลาต่อมาอีกไม่นาน

กรณีที่ 15 พระเจ้าเสือ เมื่อพระเพทราชาเสด็จขึ้นครองราชสมบัติใน พ.ศ. 2231 ทรงสถาปนาขุนหลวงสรศักดิ์ (พระโอรสของสมเด็จพระนารายณ์ที่ทรงยกให้เป็นบุตรบุญธรรมของพระเพทราชา) ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์หรือวังหน้าในปลายรัชกาล เมื่อพระเพทราชาทรงประชวรหนักกรมพระราชวังบวร (ขุนหลวงสรศักดิ์) ทรงร่วมกับพระโอรสของพระองค์ คือ เจ้าฟ้าเพชรและเจ้าฟ้าพรจับเจ้าพระขวัญซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระเพทราชาพระชนม 13 พรรษา สำเร็จโทษพระเพทราชาจึงทรงตรัสมอบราชสมบัติแก่เจ้าพระพิชัยสุนทรผู้เป็นราชนัดดาแล้วเสด็จสวรรคต เจ้าพระพิชัยสุนทรมีกัลารับราชสมบัติ แต่กลับถวายราชสมบัติแก่กรมพระราชวังบวรโดยขอพระเศียรเกล้าลงกลิ้งเกลือกกับฝ่าพระบาทและกราบพูลวิงวอนว่า “...ข้าพระพุทธเจ้าวาสนาบารมีก็น้อย บุญน้อย กำลังน้อย มิอาจสามารถดำรงราชสมบัติไว้ได้ไม่ ถ้าและข้าพระพุทธเจ้าจะครอบครองแผ่นดินสืบไปบัดนี้เห็นจะมีภัยอันตรายแก่ราชสมบัติและบ้านเมือง สมณพราหมณาจารย์ อาณาประชาราษฎร์จะได้รับความเดือดร้อนเป็นมั่นคง อันเสวตฉัตรนี้เป็นมหาสิริอันประเสริฐ ถ้าบุคคลผู้ใดมิได้มีบุญญาภิสังขารส่งสมมาแต่ก่อนก็หาดำรงรักษาไว้ได้ไม่อุปมาดั่งมันเหลวแห่งพระยาราชสีห์ มีธรรมชาติอันสุขุมละเอียดยิ่งนัก ถ้าและจะเอาภาชนะอันใด ๆ ก็ตีมารองรับไว้นั้นก็หารองรับไว้ได้ไม่ ก็จจะรั่วไหลไปเสียสิ้นและซึ่งจะรองรับไว้ได้นั้นก็มี แต่สุพรรณภาชนะสิ่งเดียวและพระองค์อุปด้วยพระราช

กฤษฎาเดชาธิการบริหารการเมือง สมควรจะดำรงราชอาณาจักรในแผ่นดินสยามประเทศได้ อุปมาดังภาวะทองอันรองรับไว้ซึ่งมันเหลวแห่งพระยาราชสีห์เหมือน (กัน) ฉะนั้นขอพระองค์จงทรงพระกรุณาโปรดรับครอบ (ครอง) ราชสมบัติโดยสุภาวสุจริตธรรมเถิดเหมือนหนึ่งพระองค์ทรงมหาการุญภาพแก่แผ่นดินอย่าให้เป็นจลาจลเลย..." (พระพนรัตน์ , 2515 : 553 ; ศิลปกร, 2537 : 290 ; ศิลปกร, 2559 ข : 142) กรมพระยาราชวังบัวจึงเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติทรงพระนามว่าพระสรเพชญ์ที่ 8 หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่าพระเจ้าเสือ

กรณีที่ 16 พระเจ้าบรมโกศ พระเจ้าเสือเสด็จสวรรคตพ.ศ. 2252 พระราชโอรสพระองค์โต คือ เจ้าฟ้าเพชรเสด็จขึ้นครองราชสมบัติทรงพระนามว่าพระเจ้าท้ายสระ พระองค์ทรงสถาปนาพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าพรขึ้นเป็นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล พระเจ้าท้ายสระทรงครองราชสมบัติ 24 ปี ในปลายรัชสมัยทรงพระราชทานราชสมบัติให้พระโอรส คือ เจ้าฟ้าอภัย เมื่อพระเจ้าท้ายสระเสด็จสวรรคตเจ้าฟ้าอภัยทรงร่วมกับเจ้าฟ้าบรมศรพระราชโอรสอีกองค์หนึ่งของพระเจ้าท้ายสระ รบกับกรมพระราชวังบวร ฯ กลางพระนครเป็นเวลาหลายวันแต่ในที่สุดเจ้าฟ้าอภัยและเจ้าฟ้าบรมศรเป็นฝ่ายพ่ายแพ้และถูกประหารด้วยท่อนจันทน์ตามราชประเพณี กรมพระราชวังบวร ฯ เสด็จขึ้นครองราชราชสมบัติเป็นพระเจ้าบรมโกศ

กรณีที่ 17 พระเจ้าอู่ทอง พระเจ้าบรมโกศทรงครองราชสมบัติยาวนานถึง 30 ปี ทรงมีพระราชโอรสหลายพระองค์คือ เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร พระราชบุตรกรมหลวงอภัยนุชิต พระมเหสีใหญ่ เจ้าฟ้าเอกทัศและเจ้าฟ้าดอกเต็อ (อู่ทอง) พระราชบุตรกรมหลวงพิพิธมนตรีพระอัครมเหสีน้อย พระเจ้าบรมโกศทรงตั้งให้เจ้าฟ้ากรมขุนเสนาพิทักษ์ (เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร) เป็น กรมพระราชวังบวรฯ ต่อมากรมพระราชวังบวรฯ ต้องโทษทำชู้กับเจ้าฟ้านิมและเจ้าฟ้าสังวาลร์ับพระราชอาญาเขียนจันสิ้นพระชนม์คาหวาย

พ.ศ. 2300 พระเจ้าบรมโกศทรงสถาปนาเจ้าฟ้ากรมขุนพรพินิต (เจ้าฟ้าดอกเต็อ) ขึ้นเป็นพระมหาอุปราชกรมพระราชวังบวร ฯ เพราะทรงเห็นว่า "...กรมขุนอนุรักษมนตรี (เจ้าฟ้าเอกทัศ) นั้นโฉดเขลาหาสติปัญญาและความเพียรมิได้ถ้าจะให้ดำรงฐานาคักดีมหาอุปราชสำเร็จราชการกึ่งหนึ่งนั้น บ้านเมืองจะเกิดภัยพิบัติ

ฉิบหายเสีย เห็นแต่กรมขุนพรพินิต กอปรด้วยสติปัญญาเฉลียวฉลาดหลักแหลม สมควรจะดำรงเสด็จตรองสมบัติรักษาแผ่นดินสืบไปได้เหมือนดังคำปรึกษาท้าวพระยามุขมนตรีทั้งปวง จึงดำรัสสั่งเจ้าฟ้ากรมขุนอนุรักษ์มนตรีว่าจงไปบอกเสวยอย่าให้กีดขวาง เจ้าฟ้ากรมขุนอนุรักษ์มนตรีมีอาชดพระราชโองการได้ กล่าวพระราชอาญาที่ต้องจำพระทัยทูลลาไปทรงผนวช” (พระพนรัตน์ , 2515 : 629 ; ศิลปการ, 2537 : 329 ; ศิลปการ, 2559 : 367 ; ศิลปการ, 2559 ข : 202)

พ.ศ. 2301 พระเจ้าบรมโกศทรงพระประชวรหนักและเสด็จสวรรคต พระโอรสของพระเจ้าบรมโกศที่เป็นพระองค์เจ้าอีก 3 พระองค์ ก็คือ กรมหมื่นสุนทรเทพ (พระองค์เจ้าอรุณ) กรมหมื่นเสวกศักดิ์ (พระองค์เจ้าปาน) และกรมหมื่นจิตรสุนทร(พระองค์เจ้ามั่งคุด) คิดกบฏถูกสำเร็จโทษ เจ้าฟ้ากรมขุนพรพินิต กรมพระราชวังบวร ฯ เสด็จ “ ปราบดาภิเษก ” ขึ้นครองราชสมบัติทรงพระนามว่าพระเจ้าอู่ทุมพร หลังจากที่ทรงถวายราชสมบัติแก่สมเด็จพระเชษฐาธิราช กรมขุนอนุรักษ์มนตรี ฯ แล้วแต่ทรงปฏิเสธโดยทรงอ้างว่าขัดพระราชประสงค์ของพระราชบิดา

กรณีที่ 18 พระเจ้าเอกทัศ หลังจากถวายพระเพลิงสมเด็จพระเจ้าบรมโกศแล้ว พระเจ้าอู่ทุมพรก็ถวายราชสมบัติแก่พระเชษฐาธิราชแล้วพระองค์ก็เสด็จไปทรงผนวช กรมขุนอนุรักษ์มนตรีเสร็จขึ้นครองราชสมบัติต่อไป พระพงศาวดารฉบับราชหัตถเลขา ขยายความว่า “ ฝ่ายพระเชษฐาธิราช กรมขุนอนุรักษ์มนตรีนั้น พระทัยปรารถนาราชสมบัติมิได้เสด็จไปอยู่ที่อื่น เสด็จขึ้นอยู่บนพระที่นั่งสุริยามรินทร์ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินมีรู้ที่จะทำประการใด ด้วยร่วมพระอุทรเดียวกัน จึงทรงพระราชดำริจะยอมถวายราชสมบัติและพระองค์เสด็จดำรงราชอาณาจักรอยู่ได้ 10 วัน ” (ศิลปการ, 2559 ข : 206)

ข้อสรุปเบื้องต้น

การวิจัยพบว่าในระยะเวลา 417 ปี ที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของอาณาจักรไทยในลุ่มน้ำเจ้าพระยามีพระมหากษัตริย์ครองราชสมบัติ 34 พระองค์นี้

จำนวนนี้ 18 พระองค์ เสด็จขึ้นครองราชสมบัติโดยวิธีใช้กำลังบังคับ ผลการวิจัย การทำให้ผู้วิจัยเสนอข้อสรุปเบื้องต้นได้ดังต่อไปนี้

1. พระมหากษัตริย์ที่ถูกบังคับให้ต้องออกจากราชสมบัติมักจะมี พระชนมายุน้อย เราสามารถสรุปได้ว่าพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระชนมายุน้อยกว่า 20 พรรษา เมื่อเสด็จขึ้นครองราชสมบัตินั้นไม่มีพระองค์ใดทรงรักษาราชบัลลังก์ไว้ได้ เลย

2. พระมหากษัตริย์ที่ทรงสามารถบังคับให้กษัตริย์องค์ก่อนออกจากราช สมบัติได้มักจะมีพระชนมายุไม่ต่ำกว่า 30 พรรษา กรณีของอาทิตยวงศ์ที่ได้ราช สมบัติเมื่อพระชนมายุ 10 พรรษานั้น พระองค์ทรงถูกใช้เป็นหุ่นเชิดเพียงชั่วคราว เท่านั้น การสืบราชสมบัติที่ใช้กำลังบังคับทั้ง 18 กรณีนั้นมียกเว้นเพียงกรณีเดียวที่ ทรงมีพระชนม์น้อยกว่า 30 พรรษานั้น คือ พระนารายณ์

3. พระมหากษัตริย์ของกรุงศรีอยุธยาเกือบทุกพระองค์เป็นเชื้อสายของ พระราชวงศ์ กรณีที่อาจจะยกเว้นมีเพียงขุนวรวงศาธิราชกับพระเพทราชา แต่เมื่อ พิจารณาให้ถี่ถ้วนจะเห็นได้ว่าขุนวรวงศาต้องมิภูมิหลังอยู่ในแวดวงของชนชั้นสูง ของอยุธยาอย่างแน่นอน เยเรเมียส ฟาน ฟลิต ระบุว่าเขาเป็นหมอเวทมนต์ซึ่งเข้า มาถวายพระอักษรเป็นประจำวันอ่านนิทานพงศาวดารเก่าและเรื่องราว ต่างประเทศถวาย (วีรวัลย์ งามสันติกุล, 2560 : 45) การถวายพระอักษรแก่พระ ยอดฟ้ายุวกษัตริย์จึงแสดงให้เห็นว่าขุนวรวงศาธิราชเป็นผู้ที่มีการศึกษาอย่างดีและ ความรู้ที่เกี่ยวกับพงศาวดารทั้งของอยุธยาและเรื่องราวต่างประเทศยิ่งแสดงว่าขุน วรวงศาธิราช หาใช่เป็นเพียง ลูกผู้ดีที่มีการศึกษาทั่ว ๆ ไปไม่ หากแต่ต้องเป็นลูกผู้ดี ในแวดวงชนชั้นสูงเป็นแน่ ความสัมพันธ์ที่เลยเถิดกับแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทรต่างหาก ที่ทำให้ภูมิหลังของขุนวรวงศาธิราชไม่เคยถูกหยิบยกนำมาพิจารณา

ในกรณีของพระเพทราชา ภูมิหลังของพระองค์ก็อยู่ในแวดวงชนชั้นสูง ของอยุธยาอย่างแน่นอน นิธิ เอียวศรีวงศ์ เสนอความคิดเห็นว่า “ พระเพทราชา เองสืบเชื้อสายมาจากตระกูลขุนนางเก่าและอาจจะเป็น “เชื้อพระวงศ์ ” ด้วย มารดาเป็นพระนมของพระนารายณ์ซึ่งทำให้เข้าใจว่าออกพระเพทราชาเป็น ข้าหลวงเดิมมาก่อน น้องสาวคนหนึ่งของเขาเป็นถึงสนมเอกแม้ว่าในภายหลัง จะต้องโทษประหารชีวิตก็ตาม ” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2537 : 72)

4. พระนามของพระมหากษัตริย์ เมื่อวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงพื้นฐาน เรื่องการสืบราชสมบัติดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า พระนามของพระมหากษัตริย์ อยู่ยथाที่เกี่ยวข้องไปถึงอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าไม่ว่าจะเป็น พระพุทธเจ้า (พระบรมไตรโลกนาถ พระบรมราชาหน่อพุทธางกูร หรือพระสรรเพชญ์) พระมหาจักรพรรดิ พระอินทร์ พระราม พระอิศวร พระนารายณ์ ฯลฯ ล้วน ไม่มีความเกี่ยวข้องแต่ประการใดกับการได้มาหรือการสูญเสียไปซึ่งพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

5. กฎกติกาทางการเมืองมิใช่เงื่อนไขที่ตายตัว การวิจัยเผยให้เห็น ข้อเท็จจริงอีกประการหนึ่งว่ากฎหมายหรือกฎกติกาของระบบการเมืองไทยเป็น สิ่งที่ไม่ค่อยศักดิ์สิทธิ์หรือมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้แบบแผนการ สืบทอดอำนาจปกครองดังที่ระบุไว้บางส่วนในกฎหมายตราสามดวงและพระไอยการคักคินา รวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (วังหน้า) จึงไม่มีผลในทางปฏิบัติอย่างตายตัว ผู้วิจัยสังหรณ์ใจว่าประเพณีปฏิบัติทาง การเมืองดังกล่าวยังคงมีอิทธิพลสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ ดังจะเห็นได้ว่ามีการ เปลี่ยนแปลงกฎกติกาทางการเมือง (รัฐธรรมนูญ) ถึงกว่า 20 ครั้งตั้งแต่พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา

6. วุฒิ 4 และอธิบดี 4 พระราชกำหนดเก่าพ.ศ. 2283 (สมัยพระเจ้าบรมโกศ) สรุปคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นขุนนางไว้ว่าประกอบด้วย วุฒิ 4 และอธิบดี 4 คือ "... ชาติวุฒิ ไวยวุฒิ คุณวุฒิ ปัญญาวุฒิ ชาติวุฒิ นั้นตระกูลเป็นอัศรมหาเสนาบดี สืบ ๆ กันมา ไวยวุฒิ นั้นคืออายุสมควรตั้งแต่สามสิบเอ็ดปีขึ้นไป คุณวุฒิ นั้นคือมีความรู้ฝ่ายทหารพลเรือนชำนาญ ปัญญาวุฒิ นั้นคือจำเริญด้วยปัญญาฉลาด ในที่จะตอบแทนแก้ไขอุปฤชหนาประเทศกรุงอื่น และคิดอ่านให้ชอบด้วยโลกียราชกิจกรรมทั้งปวง..." อธิบดี 4 ประกอบด้วย "...คือ ฉันทาธิบดี คือ วิริยาธิบดี คือ จิตาธิบดี คือ วิมังสาธิบดี ฉันทาธิบดี นั้นคือ ล้นเกล้าล้นกระหม่อมต้องพระราชประสงค์สิ่งใด ผู้นำมาซึ่งสิ่งนั้นมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย วิริยาธิบดีนั้นคืออุป ด้วยความเพียรในราชการมิได้ขาด จิตาธิบดีนั้น คือมีน้ำใจกล้าแข็ง ในการณะรงสงคราม วิมังสาธิบดี นั้นคือ ฉลาดในที่พิพากษาความและอุบายในราชการต่าง ๆ..." (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550 ข : 1021 - 1022) ผู้วิจัยเห็นว่าคุณสมบัติทั้ง 2 หมวด

ของผู้ที่จะเป็นขุนนางนี้ใช้ได้กับผู้ที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงประสบความสำเร็จในการครองราชสมบัติด้วย กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ แวดวงของชนชั้นนำทางการเมือง (ruling elite) ของกรุงศรีอยุธยา นั้นมาจากกลุ่มบุคคลที่อยู่ในชนชั้นยอดสุดของสังคมนั่นเอง

7. อุดมคติของผู้ที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ของกรุงศรีอยุธยา คือผู้มีความสมบูรณ์ที่สรุปได้ว่ามี " อำนาจวาสนา บุญญาบารมี " อำนาจ (Power) วาสนา (luck or blessedness) บุญญา (merit) และบารมี (charisma) คือจุดศูนย์กลางหลักของผู้ที่มีอำนาจในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอแนะว่าการศึกษาค้นคว้าทางความคิดทางการเมืองไทยหรือพัฒนาการของระบบการเมืองไทยโดยรวม ๆ ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษว่าในแต่ละสถานการณ์หรือยุคสมัยแนวคิดเรื่อง “ อำนาจ ” “ วาสนา ” “ บุญญา ” และ “ บารมี ” เข้ามาบูรณาการกันในลักษณะใด กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือทุกครั้งที่ศึกษาความคิดใด ๆ อย่าลืมศึกษาบริบทของความคิดนั้น ๆ ควบคู่ไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กำแพง จำปาพันธ์. (2559). **อยุธยา : จากสังคมเมืองทำนนานาชาติสู่มรดกโลก**.
นนทบุรี : มิวเซียมเพรส.
- จิตรสิงห์ ปิยะชาติ (นามปากกา). (2551). **กบฏกรุงศรีอยุธยา**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์อัสซี.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (บรรณาธิการ) (2547). **อยุธยา : Discovering Ayutthaya**.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และ มูลนิธิโครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ดำเนียร เลขะกุล, พลโท. (2529) “การสืบราชสันตติวงศ์สมัยอยุธยา” ใน ปัญหาใน
ประวัติศาสตร์ไทย, **จุลสารคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย
สำนักนายกรัฐมนตรี** 1(1).
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2537). **การเมืองไทยสมัยพระนารายณ์**. กรุงเทพฯ ฯ :
สำนักพิมพ์มติชน
- พรรณี เกษมกล. (2553). **ผลัดแผ่นดินกรุงศรี**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- พระพนรัตน์ , สมเด็จ. (2550). **พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ภาษามครแลคำแปล
กับจุลยุทธการวงศ์**. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ต้นฉบับ .
- พระพนรัตน์ , สมเด็จ. (2515). **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระ
พนรัตน์**. พระนคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร.
- พระวรินทร์ , สมเด็จ. (2521). **สังคดียวงศ์**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. (2553). **การเมืองในประวัติศาสตร์ยุคสุโขทัย – อยุธยา
พระมหากษัตริย์ราชธานีราช**. ครั้งที่ 2 ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ ฯ :
สำนักพิมพ์มติชน
- วรพร ภู่งศ์พันธุ์. (2555). **สถาบันกษัตริย์ในกฎหมายเถียรบาล**. นครปฐม :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัฒนา ภาคสถาพร (นามปากกา). (2560). **เรื่องเล่าและตำนานอยุธยา อาณาจักร
สยามสมัยรุ่งเรือง**. นนทบุรี :สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.
- วีรวัลย์ งามสันติกุล. (บรรณาธิการ). (2560). **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา**

ฉบับเยเรเมียส ฟาน ฟลิต, แปลโดย พลตรี หม่อมราชวงศ์ศุภวัฒน์ เกษมศรี. กรุงเทพฯ ฯ : สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี.

ศิลปากร, กรม. (2504 ก). **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) เล่ม 1**. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา.

ศิลปากร, กรม. (2504ข). **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) เล่ม 2**. พระนคร : องค์การค้าของคุรุสภา.

ศิลปากร, กรม. (2537). **พระราชพงศาวดารกรุงสยามจากต้นฉบับของบริติชมิวเซียมกรุงลอนดอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ฯ : กรมศิลปากร.

ศิลปากร, กรม. (2554). **จุลยุทธการวงศ์ฉบับความเรียง (ตอนต้น) เรื่องพระร่วงสุโขทัย จุลยุทธการวงศ์ผูก2และเทศนาจุลยุทธการวงศ์**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

ศิลปากร, กรม. (2558). **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาเล่มที่ 1**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช

ศิลปากร, กรม. (2559). **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม)และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ , คำให้การชาวกรุงเก่า , คำให้การขุนหลวงหาวัด**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ ศรีปัญญา.

ศิลปากร, กรม. (2559 ก). **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 2**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

ศิลปากร, กรม. (2559 ข). **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 3**. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

Baker, C. and P. Phongpaichit,. (2017). **A History of Ayutthaya : Siam in the Early Modern World**. Cambridge : Cambridge University press.

Schmitt, C. (2005). **Political Theology**, Translated by George Schwab. Chicago : The University of Chicago Press.

Skinner, Q. (1978a). **The Foundations of Modern Political Thought
Volume One : The Renaissance.** Cambridge : Cambridge
University Press.

Skinner, Q. (1978b). **The Foundations of Modern Political Thought
Volume Two : The Age of Reformation.** Cambridge :
Cambridge University Press.

Translated Thai References

Champaphan, K. (2016). **Ayutthaya : From an International
City Port to a World Heritage.** Nonthaburi : Museum Press.

Eoseewong, N. (1994). **Thai Politics in the Time of King Narai.**
Bangkok : Matichon Press.

Fine Arts Department. (1961a). **The Chakkraphatdiphong (Chat)
Edition of the Royal Chronicles of Ayutthaya Volume
One .**Bangkok : Kurusapha.

Fine Arts Department. (1961 b). **The Chakkraphatdiphong (Chat)
Edition of the Royal Chronicles of Ayutthaya Volume
Two .**Bangkok : Kurusapha.

Fine Arts Department. (1994). **The British Museum Edition of the
Royal Chronicles of Siam.** Bangkok : Fine Arts Department.

Fine Arts Department. (2011). **Challayutthakarawong : First Part
Dealing with Phra Rong of Sukhothai ;
Challayulthakarawong : the Second Bundle ; and Sirmon
of Challayulthakarawong.** Nonthaburi :
Sukhothaimathirath University Press.

- Fine Arts Department. (2015). **The Royal Edition of the Royal Chronicles Volume One**. Nonthaburi : Sukhothaithammathairat University Press.
- Fine Arts Department. (2016). **The Phanchanthanumas (Choem) Edition of the Royal Chronicles of Ayutthaya ; The Luang Prasaet Edition of the Royal Chronicles of Ayutthaya ; Testimony of King Uthumphorn ; and Testimony of Ayutthayan Prisoners**. Nonthaburi : Sripanya Press.
- Fine Arts Department. (2016 a). **The Royal Edition of the Royal Chronicles Volume Two**. Nonthaburi : Sukhothaithammathirat University Press.
- Fine Arts Department. (2016 b). **The Royal Edition of the Royal Chronicles Volume Three**. Nonthaburi : Sukhothaithammathirat University Press.
- Jiajanpong, P. (2010). **Politics in the History of the Sukhothai – Ayutthaya Era : King Maha Thammaracha**. Second and revised edition. Bangkok : Matichon Press.
- Kasetsiri, C.,(Editor). (2004). **Ayutthaya : Discovering Ayutthaya**. Bangkok : Toyota Thailand Foundation and The Foundation For the Promotion and the Foundation For Promotion of Social Science and Humanities Textbook Project.
- Keskamol, P. (2010). **Royal Succession of Ayutthaya**. Bangkok : Saengdao Press.
- Lekhukul, D. (1986). “Royal Succession in Ayutthaya Kingdom “ in Problems in Thai History. **Journal of the Committee for Revising Thai History , Office of the Prime Minister, 1 (1)**
- Phra Phonnarat. (1972). **The Phonnarat Edition of the Royal Chronicles of Ayutthaya**. Bangkok : Bannakhan Press.

- Phra Phonnarat. (2007). **The Pali Edition of The Royal Chronicles of Ayutthaya and the Chulayutthakarwong**. Bangkok : Ton Chabab Press.
- Phra Wannarat. (1978). **Sangitiyavamsa**. Bangkok : Kan Sasana Printing House.
- Phaksathaphorn, W. (pen name). (2017). **Tales of Ayutthaya a or Siam during the Golden Era**. Nonthaburi : Sripanya Press.
- Phuphongphan, W. (2012). **Kingship in Kotmontianban (The Palatine Law)**. Nakhon Pathom : Silapakorn University Printing House.
- Piyachat, J. (pen name). (2008). **Rebels in Ayutthaya**. Bangkok : Gypsy Press.
- Ngamsantikul, W. (Editor). (2017). **The Jeremias van Vliet Edition of the Royal Chronicles of Ayutthaya. Translated from English by Mom Ratchawong Suphawat Kasemsri** . Bangkok : The Historical Society under the Royal Patronage of Somdej Phra Theprattanaratchasuda.

